

**Пояснення до завдань з української мови та літератури пробного тестування
«ЗІГЗАГ»-2011**

Частина 1

Українська мова

1. У переносному значенні в тексті вжито слово *сумують* (сутінки) (відповідь В).
2. Фразеологізмом є вжитий у тексті вислів *вдруге на світ народжуєшся* (відповідь Г).
3. Окремо в цьому тексті пишуться слова *на зустріч* (відповідь А). Слова *дедалі* (варіант Б), *замалі* (варіант В), *вдруге* (варіант Г) в цьому тексті пишуться разом.
4. Прийменник виділено у словосполученні *коло* лісу (відповідь Г)
Б *що* прилетіли
В *ніде* не видно
Г *наче* оновлюється
5. Вставне слово вжито в четвертому реченні: *Мабуть, поки вечеряв, то познімались і полетіли на лісові озера.*
6. Однорідні означення є у другому реченні: *Вечірній туманець благоденним напиналом напнувся над усеньким лугом, а отам, коло лісу, начебто завис густіший і темніший морок.*
7. Пунктуаційну помилку допущено в шостому реченні: *А луг пахне дедалі сильніше, і груди не можуть умістити, увібрати всю його терпку свіжість, бо замалі.* Кома ставиться у складнопідрядному реченні після головної частини перед підрядною.
8. Слова, у яких всі склади відкриті, складають рядок **В** *да|ле|ко, ви|хо|ди|ти, я|блу|ко, пра|ця*. У словах *пе|ре|дзвін* (рядок А), *куль|тур|ний, ор|га|ні|зо|ву|ва|ти* (рядок Б), *о|сінь, бар|ві|нок, о|же|ледь, у|чи|тель* (рядок Г), *Єв|ро|па, від|зна|ка, і|жак* (рядок Д) є закриті склади.
9. Спрощення у вимові приголосних позначається на письмі в кожному слові рядка **Б** *захисник, роз'їзний, нависне, слати*. У словах *гігантський, аванпостний* (рядок А), *контрастний* (рядок В), *баластний* (рядок Г) спрощення не відбувається, бо це слова іншомовного походження; слова *зап'ястний* (рядок А), *хвастливий, хворостняк* (рядок В), *кістлявий, шістнадцять* (рядок Г), *пестливий* (рядок Д) — виключення.
10. Слова-синоніми складають рядок **А** *пахучий, запашний, духмяний, ароматний*.
11. Усі прийменники непохідні в рядку **В** *до, під, наді, із*. Прийменники *поза, коло, з-за* (рядок А), *вздовж, попри* (рядок Б), *під час, окрім, край* (рядок Г), *навколо, з-під* (рядок Д) є похідними.
12. Підрядний зв'язок у сполученні слів *гірший від ворога* (відповідь Д). У сполученнях слів *батько й матір* (варіант А), *сиділа і слухала* (варіант Б), *розум чи досвід* (варіант В), *хліб і сіль* (варіант Г) зв'язок сурядний.
13. Прислівник вжито в реченнях **Скрізь** *ростуть квіти. Тоді було холодно.* (відповідь В). У реченнях *Неподалік від озера будинок відпочинку* (варіант А), *Навколо*

хати ростуть вишні (варіант Б) виділені слова є прийменниками, у реченні *У нього здивоване обличчя* (варіант Г) виділено дієприкметник, у реченні *Залиште мені щось на пам'ять* (варіант Д) виділено сполучення прийменника з іменником.

14. Реченням зі складеним іменним присудком є **Не той** тепер Миргород, Хорол-річка **не та** (відповідь А).

15. У похідних словах немає помилок у рядку **В Кременчук → кременчуцький, латиш → латиський.**

Виправлені варіанти:

А Прага → празький, Буг → бузький

Б Сиваш → сиваський, чех → чеський

Г Запоріжжя → запорізький, Петербург → петербурзький

Д Льєж → льєжський, Ірак → іракський

16. Усі іменники у формі родового відмінка однини мають закінчення -а (-я) в рядку **А Дінця, літра, глобуса, кедр**. Закінчення -у (-ю) мають слова *пункту* (рядок Б), *барвінку, роману, року* (рядок В), *Криму, степу, вибору, вітру* (рядок Г), *споришу, мусону, полку* (рядок Д).

17. Безособове дієслово вжито в реченні **Г Надворі уже сутеніє.**

18. Неузгоджені означення є в реченні **Г Прозорим дзвоном тиші осипався скляний собор із музики і сліз.**

19. Уподібнення приголосних відбувається при вимові кожного слова рядка **Г я[г]би, [ш:]ити, моло[д']ба, ле[х]кий.**

20. Кожен прикметник пишеться з -нн- у рядку **Б бездоганий, буденний, стінний, священний.** Слова *гречаний, буквений, солов'їний* (рядок А), *нездоланий, нестримний, незлічений* (рядок В), *лебединий, зміїний* (рядок Г), *освячений, шалений* (рядок Д) пишуться з однією -н-.

21. Усі прислівники пишуться разом у рядку **А зсередини, нашвидкуруч, вшестеро, вплач.** Прислівники на льоту, не з руки (рядок Б), на самоті, на зло (рядок В), з розгону (рядок Г), на жаль, в обріз, до вподоби (рядок Д) пишуться окремо.

22. Прикметники вжито у формі найвищого степеня порівняння в рядку **Д найменший, якнайдовший, найбільш прийнятний.**

23. Усі складні слова пишуться разом у рядку **Г шестимільярдний, двадцятикілограмовий, десятирічний, сотисячний.** Слова *чотириста десятий, сто двадцятий* (рядок А), *триста перший, сорок шостий* (рядок Б), *двісті восьмий* (рядок В), *тисяча сьомий* (рядок Д) пишуться окремо.

24. Сполучник *оскільки* — причини, *дарма що* — допустовий, *аби* — мети, *коли* — часу; *ледве* — зайвий варіант.

25. Реченню **А** *Оглянулася я: „Знову від тебе не сховаєшся...”* — сказала сумно. відповідає схема **А: „П...”** — **а:**; **Б** *Старий Франчу раптом хопився: „Хвилинку зажди, синку. Я зараз повернусь.”* — **А: „П.”**; **Г** *„Ти збирайся, не спіши, — додав Арсен. — Ми*

отут на травичці почекаємо.” — „П, — а. — П.”; Д „Весна... Ще одна весна”, — сказала замріяно і трохи сумно Марія. — „П,” — а.; варіант В — зайвий.

26. Реченням та його характеристика:

А І намисто сипалось під ноги, ніби кров змерзлась на льоту. (Складнопідрядне речення);

Б Хлопець не роздягнувся, тільки розстебнув комір гімнастюрки. (Просте речення з однорідними присудками);

В Де-не-де біля вирв сивіє безводний полин або кущиться пахучий чебрець. (Складносурядне речення);

Г Павло розпріг коней і пустив пастися, а новобранці зараз же взялися за свої торби, щоб трохи підкріпитися з дороги. (Зайвий варіант);

Д У тій хвилі відхилилася запона намету, швидким кроком увійшла до намету Мирослава. (Безсполучникове складне речення).

27. Речення та характеристика підмета в ньому:

А Муся з Котиком стоять на горбку. (Зайвий варіант);

Б Знову замовкли обоє. (Простий підмет виражений числівником у Н.в.);

В До нього донеслося Грицькове „Ку-ку!”. (Простий підмет виражений вигуком, ужитим у значенні іменника.);

Г Зраджувати друга — це жахливо. (Простий підмет виражений неозначеною формою дієслова.);

Д Коло броду два голуби пили воду. (Складений підмет виражений поєднанням іменника з числівником.).

28. Слова *забій, на-гора, проба, пальпація* — **професіоналізми**; *жалива, вуйко, когут, вивірка* — **діалектизми**; *чипси, кайф, петрить, чувак* — **жаргонізми**; *перст, челядь, ланіти, пістоль* — **архаїзми**. **Екзотизмів** не подано.

29. Зайвими в трактовці заголовку тексту є слова *Треба сказати, що саме тут завжди в свято чи й так вечорами збиралися хлопці й дівчата. І, звичайно, співали* (відповідь А).

30. Головна думка твору не підтверджується судженням *На окрики и несамовитість режимників — охорони і наглядачів — ніхто вже не зважав. Навіть потім, коли десь опівночі нас впустили до табору. Наступного дня в бараках ніхто не підвівся, в'язні йе вийшли на роботу — оголосили голодування, що тривало з тиждень, аж до приїзду гулагівських чиновників. Це була пора табірних повстань, непокори* (відповідь А).

31. Не є підтвердженням народної мудрості — приказки *«Українець співає цілий рік і цілий вік»* судження *Справді нікого там не побачив — село проводжало Соломчукову Уліту. Кілька разів залишав крашанки в закутку і переступав дубові сходи до дзвонів, з яких звисали вимріяні шнурки* (відповідь Г).

32. Висловом, що не підтверджують думку *«мелодії додавали дорослості, гідності й непокори»*, є *Ми бігли далі, в долину, на пасовище, де нас завжди могло бути більше. Але й там — нікого. Перелякане село затисло уста* (відповідь В).

33. У реченні *«Але тут наперекір жахливим вигукам злинула пісня»* (рядки 47-51) слово *злинула* вжите в значенні *лунала, звучала* (відповідь Б).

34. У реченні *«Той постріл випік у моїй пам'яті молитву душі «Чому мені, Боже, ти крилець не дав?»* (рядки 3-4) слово *випік* вжите в значенні *завдав страждань* (відповідь Г).

35. У реченні «Оточений режимними вишками, *співав вогонь.*» виділені слова є **метафорою** (відповідь В).

36. Висловлювання «пісні — невмирущість нашого народу» (рядки 10-13) у тексті є **ідеєю** (відповідь Б).

Частина 2 Українська література

37. Рядки

*Благослови, мати,
Весну закликати!
Весну закликати,
Зиму проводити!..*

узяті з **календарно-обрядової пісні** (відповідь Б) — веснянки.

38. Автором першого твору нової української літератури є **Іван Котляревський** (відповідь Б) — поема „Енеїда”.

39. Справжнє прізвище Івана Багряного — **Лозов'яга** (відповідь Б).

40. Співавтором роману Панаса Мирного «Хіба ревуть воли, як ясла повні?» був **Іван Білик** (відповідь Д).

41. У творі «Я (Романтика)» М. Хвильового поєднуються риси **неоромантизму, імпресіонізму, експресіонізму** (відповідь Д).

42. Форма сну як важливий художній прийом використана у творі «**Зачарована Десна**» **О. Довженка** (відповідь А).

43. Франко писав, що «*найліпшою історичною повістю в нашій літературі*» є роман «**Чорна рада**» **П. Куліша** (відповідь Г).

44. Слова «*чоловік гордий та жорстокий, з його буде добрий посіпака*» характеризують **Карпа** (відповідь Д) з «Кайдашевої сім'ї» Івана Нечуя-Левицького.

45. Уривок

*Народе мій, замучений, розбитий,
Мов паралітик той на роздорожжю,
Людським презирством, ніби струпом, вкритий!
Твоїм будучим душу я тривожу...*

з поеми **Івана Франка** „Мойсей”; у ньому використано **інверсію** (*Твоїм будучим душу я тривожу*) та **риторичне звертання** (*Народе мій*) (відповідь В).

46. Кульмінацією новели Михайла Коцюбинського «Intermezzo» є **зустріч митця з селянином** (відповідь Б).

47. Віршовий розмір уривку з поезії «Contra spem spero» Лесі Українки

Гетьте, думи, ви, хмари осінні! - - - □ - - - □ - - - □ -
То ж тепера весна золота! - - - □ - - - □ - - - □

Чи то так, у жалю, в голосінні - - - □ - - - □ - - - □ -
Проминуть молодії літа? - - - □ - - - □ - - - □

тристопний анапест (відповідь Д).

48. «У сміливих щастя завжди — є», — переконані славні козацькі нащадки у творі «Тигролови» **І. Багряного** (відповідь Б).

49. Вислів «Випускає він десять соколів на стадо лебедів» («Слово про похід Ігорів») означає **гру на гусях** (відповідь Д).

50. Написання нарису «Подоріжжя од Полтави до Гадячого» стало основою твору «Хіба ревуть воли, як ясла повні?» (відповідь Г).

51. Датан, Авирон, Азazel є персонажами твору «**Мойсей**» (відповідь Д).

52. Представником українського постмодернізму є **Ю. Андрухович** (відповідь Г).

53. У повісті О. Кобилянської «Людина» порушується основна проблема **збереження людської гідності жінки** (відповідь Б).

54. Заклик «і чужому навчайтесь, й свого не цурайтесь» є в творі Т. Шевченка «**І мертвим, і живим...**» (відповідь Д).

55. Поетичними рядками «жив, любив і не набрався скверни, ненависті, прокльону, каяття» сказав про себе поет **В. Стус** (відповідь Г).

56. Батьковою настановою «Тому роду нема переводу, в котрому браття милують згоду» нехтують сини у творі «**Вершники**» (відповідь Г).

57. В уривку *Ти ще виболюєшся болем...* («Сто років, як сконала Січ» В. Стуса) використано **тавтологію**; *Два кольори мої, два кольори:/ Червоне — то любов, а чорне — то журба* («Два кольори» Д. Паличка) — **антитезу**; *Не поет — бо це ж до болю мало,/ Не трибун — бо це лиш рупор мас...* («Шевченко» Є. Маланюка) — **анафору**; *І в дорогу далеку ти мене на зорі проводжала...* («Пісня про рушник» А. Малишка) — **інверсію**; **Алітерація** — зайвий варіант.

58. Твір — головна думка:

«**Бджола і Шершень**» Г. Сковороди — **А** *Кожна людина має працювати в тій галузі, до якої у неї є нахили та здібності. Праця — запорука добробуту;*

«**Гімн**» І. Франка — **В** *Прогрес рухають борці, котрі не жаліють ні власної праці, ні навіть власного життя заради щастя інших хоча б у майбутньому;*

«**Ісаія. Глава 35**» Т. Шевченка — **Г** *Необхідно твердо вірити у щасливе майбутнє свого народу;*

«**Кайдашева сім'я**» І. Нечуя-Левицького — **Б** *Егоїзм людей стосовно близьких часто приводить до руйнування не тільки родини, а навіть власної душі.*

Д *Жінка не може бути щасливою, коли йде на компроміс із власними почуттями — зайвий варіант.*

59. Ознаками **неоромантизму** є культ героїки, уславлення мужності, утвердження нового героя-людини, життя якої пов'язане з ризиком, незвичайними пригодами (варіант Д); **символізму** — інтуїтивне пізнання світу через розкриття аналогій, таємничого підтексту, багатозначності образів (варіант Б); **імпресіонізму** — посилений психологізм,

відтворення миттєвих вражень і змін у настроях, підкреслена увага до кольорів та звуків (варіант А); **експресіонізму** — лірико-суб'єктивне осмислення дійсності, не відображення реальності, а вираження неповторного авторського бачення її (варіант В).

Г відмова від зображення реальних форм предметів, відтворення «глибинних істин буття», «духовної сутності явищ» — **зайвий варіант**.

60. Літературний персонаж — його характеристика:

Василь («Маруся») — **В** Гарний, русявий, чисто підголений; чуб чепурний, уси козацькі, очі веселенькі, як зірочки; на виду рум'яний, моторний, звичайний; жупан на ньому синій і китаєва юпка, поясом з аглицької каламайки підперезаний, у тяжинових штанях, чоботи добрі, шкапові, з підковами.

Максим Гудзь («Хіба ревуть воли, як ясла повні?») — **А** Моторний, сміливий, він скрізь давав усьому привід; оступався за товаришів, коли ті де на гулянках заводили спірку; говіркий, він завжди вибігував перед начальством, як де попадалось товариств.

Лаврін («Кайдашева сім'я») — **Д** ...Молоде довгасте лице було рум'яне. Веселі сині, як небо, очі світили привітно й ласкаво. Тонкі брови, русяві дрібні кучері на голові, тонкий ніс, рум'яні губи — все подихало молодю парубочою красою. Він був схожий з виду на матір.

Полковий лікар («Інститутка») — **Б** Брови йому чорні, і уста рум'яні, і станом високий, — така вже краса, що й не сказати! Тільки гордий дуже — на жодну не погляне, не заговорить, хоч там як до його не заходь...

Г ...Був широкий в плечах, з батьківськими карими гострими очима, з блідуватим лицем. Тонкі пружки його блілого лиця з тонкими губами мали в собі щось неласкаве. Гострі темні очі були ніби сердиті. — **Зайвий варіант**.

Частина 3 ВЛАСНЕ ВИСЛОВЛЕННЯ Борітеся — поборете

Людське життя — це постійна боротьба, боротьба за виживання, за свободу, за щастя. „Борітеся — поборете” писав видатний український поет Т. Шевченко, закликаючи людей до боротьби із життєвими, соціально-політичними та іншими негараздами.

Я вважаю, що саме в боротьбі людина здатна вижити й здобути визнання в суспільстві. Адже наше життя — це щоденна конкуренція індивідів за місце під сонцем, переможцем з якої виходить тільки найсильніший. І не випадково.

Бо, по-перше, кожна людина має право на життя, щастя, свободу та ін., за які, у разі необхідності, треба боротися. По-друге, щоб чогось досягти, навіть найменшого, потрібно докласти зусиль, адже відомо, що без труда нема плода.

Прикладом цього може бути пригодницький роман І. Багряного „Тигролови”, у якому головний герой, Григорій Многогрішний, не бажаючи підкорятись жорстокій долі, за допомогою наполегливості, сміливості і постійної боротьби то з власними страхами (епізод утечі з „ешелону смерті”), то зі слідчим-кривдником Медвином (епізоди знущання, переслідування і двобою між ними) досягає незалежності і щастя.

Ще одним прикладом перемоги шляхом боротьби можуть слугувати страшні картини Другої світової війни, під час якої самовіддано воювали, гинули, але не здавалися ворогам тисячі й тисячі українців, росіян, поляків тощо. Єдиною метою цих людей було боротися і побороти зло, чого вони, як відомо, і домоглися.

Таким чином, ми бачимо, що ніякі життєві перешкоди не здатні стати на заваді людині, яка впевнено йде до своєї мети і спроможна боротися за її здійснення. Тому ніколи не здавайтесь, борітеся — і ви обов'язково поборете!

230 слів